

Нови Сад, 15. августа 1913.

Број 15.

ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНА

Година II.

ЛИСТ ЗА СРПСКУ НАРОДНУ ПРИВРЕДУ

ОРГАН СРПСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ У АУСТРО-УГАРСКОЈ МОНАРХИЈИ

УРЕЂУЈЕ:
РЕДАКЦИОНИ ОДБОРВЛАСНИК ЈЕ ЛИСТА:
НОВОСАДСКА ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНАОДГОВОРНИ УРЕДНИК:
НИКОЛА Ј. ЂУРЧИЋ**Трговца штитим ја . . .**

Те је речи у знаменитој историјској већници у Либеку изговорио моћни император немачки и краљ пруски Виљем II. Те речи императора немачког одјекнуле су широм целе Немачке. И велики значај тим речима не даје само моћна личност оног човека, који их је изговорио, него уједно и једнодушност, с којом је сва немачка јавност одобрила речи свога императора, доказујући тиме, да се цео народ немачки слаже са значајном изјавом свога највишег представника.

Речи ове заслужиле су да одјекну и широм свега нашег народа, као доказ о томе, како напредни народи правилно схватају огроман значај трговине по укупан народни живот.

Јер кад немачки цар Виљем изјављује, да трговца штити он, то значи, да он немачком трговцу ставља на расположење не само моћ свог императорског ауторитета, него и милијоне бајонета, милијарде народног имања и сву животну снагу свог државног организма. А све то чега ради? Само да би немачки трговац у тешкој конкуренцији, против које мора да се бори на светској пијаци с другим народима, осетио, да за његовим леђима стоји сва сила немачког народа, јер само уздајући се у ову моћну заштиту, само знајући, да има неког моћног заштитника, који ће и штети и моћи заштитити му интересе, ако им с које стране попрети опасност — немачки ће се трговац са осећањем потпуне сигурности одати својим пословима, те уједно с већом смелашћу трудити се, да их распростре и разгранате да их прошири и онамо, камо досада немачки трговац није доспевао. А где се једном у широком свету учврсти немачки трговац, одма се око њега дижу и шире немачке насеобине, које читаве крајеве тесним интересним нитима везују за себе, те на тај начин шире учвршћују немачки политички утцај немачког народа, читаве државе надјармљују у стеге своје просвете, и тако отварају све нове и нове изворе материјалној и моралној снази свога народа.

Зато је изјавио цар Виљем да немачког трговца штити он. Да га штити свим силама свога императорског ауторитета. Да га штити онако, како се штите највиши национални и државни интереси.

Тим речима немачког цара није изражена нека сасвим нова мисао. У животу модерних народа трговина заузима све видније место. Значај њен по напредак појединих народа и држава постаје све огромнији. У међународној конкуренцији трговцима свих народа стоји на расположењу материјална снага његових држава: и дипломатија и финансије и војска.

Па крај свега тога, што речи немачког цара не казују ништа ново, оне су пак заслужиле, да се и код нас чују и да их сваки Србин а нарочито Србин трговац дубоко уреже у срце своје. Јер онај огроман значај, који има немачки трговац по напредак немачког народа, има и српски трговац по напредовање свога народа. Као што је онде немачки народ на уста свог

императора изјавио, да заштиту немачког трговца сматра једним од најважнијих националних задатака својих, тако би и код нас ваљало развитак српске трговине ставити међу најважније тачке нашег народног рада.

А наша трговачка омладина из ових речи немачког императора требала би да разуме, како је важан и огроман значај, који је чека у животу. Напредак нашег народа у великој мери зависи од њене честитости и спреме.

Извештај**Управе Вршачке Трговачке Омладине главној скупштини**

Славна скупштина!

Управи Вршачке Трговачке Омладине част је овим поднети скупштини свој извештај о раду у прошлој години, наиме за време од прошлогодишње главне скупштине, а то је од конца месеца јула 1912. до данас, а то је ни пуних 10 месеци.

У опште узев, кад бацимо летимичан поглед на рад нашег друштва за ових десет месеци, морамо на жалост признати, да се врло много радило али мало урадило, ма да код управе није оскудевало воље у борби за рад и пожртвовања за успех друштва. Испитујући узроке, морамо доћи до тога уверења, да је прва најглавнија и према томе једина тешкоћа и незгода била — неуредност и несталност самих редовних чланова. Управа јако жали што јој ни поред најбоље воље није досад пошло за руком створити друштвену дисциплину међу омладином — својим редовним члановима, те је тако само и могуће разјаснити ово несређено стање и неуспех управин у извршењу циљева постављених друштвеним правилима. Многи и многи редовни чланови не воле обавезу чланства и плаћање чланарине, и тако се дотле дошло, да су многи од њих плаћали кад и колико су хтели, а кад им се дуг за чланарину нагомилао, онда избегаваху платити под изговорима, да за те и те месеце нису били чланови друштва. Управа је око 40 опомена таквим неуредним платишама разаслала и позвала их да плате омладини свој дуг за чланарину и од тих близу 40 само су њих двојица одговорили својој обвези; њих четворица су писали управи писма одричући дуг, међу тима двојица су врло безобразна писма писали, нападајући и управу и целу омладину, али платили нису. Уопће узев, управа мора на жалост из сопственог искуства да констатује тај бедни факат: да је међу нашом трговачком омладином појам о дужностима редовних чланова према друштву на веома ниском ступњу и да је врло, али врло мали број оних који схватају задатак овог друштва и верно и тачно се одазивају својим дужностима. И код тако жалосног искуства управи је мило констатовати, да су ти верни и непоколебиви чланови омладине баш поготову све сами млади и најмлађи помоћници, дакле они, што се зову подмладак нашег сталежа и јер народна пословица вели: „на млађима свет остаје“. Управа нема разлога бојати се за опстанак овог друштва, јер ће ти млади и најмлађи омладинци постати пионери ове наше установе, а временом и учитељи својим млађим колегама, кад је већ Вршац те среће, да му садањи старији тргов. помоћници

не ће и не хају за ову омладину, и кад они, који су материјално боље плаћени, немају ни толико осећаја, ни толико срца да одвоје ову маленкост за члански улог, и да ступе у коло својих млађих другова, те да их саветом и примером поуче и ободре на истрајан рад у друштву.

Још једна околност јако утиче и кочи точак напретку саме омладине у оквиру прописаног јој циља и задатка, а то је што велика већина трговачких помоћника сматра за најважнији позив и задатак управе бринути се о што чешћој и што лепшој разоноди и забављању својих редовних чланова и само о уживањима, док не ће да види и увиди да је омладини позив и задатак много узвишенији и озбиљнији, а тај је: просвећивање својих чланова путем вечерње стручне трговачке школе, а за школу и потребну спрему само их веома мали број имају смисла и добре воље, док велика већина, немајући поуздања ни амбиције у себи ни мрвице, немају ни свести ни разумевања о потреби свог стручног образовања за данашњи век, век утакмице и надметања. За то је и пропао управин покушај са отварањем вечерње школе, јер је већини наших Срба трговачких помоћника била потребнија кафана, пиће, билијар и картање, него школа и њено стручно образовање.

Од преко 80 Срба трговачких помоћника у Вршцу једва се њих 12 уписало у вечерњу школу, и кад узмемо још у рачун 4 девојке примљене као ванредне ученице, онда је наша школа почетком октобра имала свега 16 ђака, ма да је управа школарину за редовне чланове снизила на 3 круне месечно. Бадава је и школски одбор муниципије вароши Вршца тако пријатељски изашао на сусрет молби наше управе и бесплатно нам ставио на расположење потребне учионице са бесплатним огревом и осветљењем; бадава смо школарину спустили на најмању меру, ми смо морали почети и са 16 ђака нашу школу. И шта би? Испрва су ђаци доста уредно похађали ову школу, али чим при крају другог месеца дође у нашу средину српска народна позоришна дружина и отпоче давати по 6 представа недељно, одмах је вечерња школа тако рећи обешена о клин, јер за бога, преча је позоришна представа и забава, него школа; један по један, па и по више њих одједаред почеше изостајати од предавања, која су дотле

уредно текла и таман дошла у редован и правилан колосек. Бадава је управа ангажовала све одабране наставнике, који су из љубави према трговачкој омладини и за тако незнатан хонорар од 3 круне по часу пристали, да и овако малом броју ђака држе по 6—8 часова недељно у вече од 8 до 10 сати предавања — све то беше бадава. Са неким правом и такође оправданим разлозима брањаху се махом скоро сви ђаци, да они не могу у исто време ићи у школу, кад је овде народно позориште. Све то беше узрок да смо морали прекинути предавања 27. новембра пр. год. због тога, што у школи не беше ђака: све је то појурило у позориште. Управа беше намерна да се после одласка позоришне дружине настави са предавањима у школи, али тада наступише празници, па месојеђе, а уз ове разуме се забаве, и зато кад је школа 15. јануара требала опет отпочети, и од оно мало ђака — њих 12 — беше се јавило поново у школу свега двојица, а са два ђака не могу се бочити три-четири наставника. То је био разлог зашто се морала вечерња школа вршачке трговачке омладине прекинути и одложити за јесен 1913. г. Где оваки појмови о будућности свога позива и потреби индивидуалног образовања владају, тешко је постићи успеха у задатцима нашег друштва прописаним у нашим правилима. Но кад узмемо у обзир још и ровења појединих трговачких помоћника против наше омладине због афере са самовласним незваним тамбурашким збором под управом неког примаша Релића, који је из личних себичних намера и материјалне своје користи успео завести младиће трг. помоћнике да злоупотребе име ове омладине, ма да ни један од тих не беше члан ове омладине и нашег друштва и услед енергичног протеста нашег председника олд. полицијска власт предупредила и спречила извршење ове злоупотребе имена нашег друштва с позивом на наша друштвена правила; кад узмемо у обзир да су том приликом вајне и заслепљене колеге Срби трговачки помоћници јавно пред већим збором заклетву изрицали, да ће ископати гроб вршачкој трговачкој омладини: онда није чудо што се чашло много младих, заведених, необавештених другова, који су постали сасвим апатични према друштву наше омладине; и онда није чудо, кад се ствара уверење да чланови имају само права

ЛАСАЛ:

КАКО ЈЕ ПОСТАО КАПИТАЛ

(Свршетак)

Кад они у својим књигама ово говоре: „Капитал у свима случајима постаје штедњом. Он постаје, кад се не потроши цели доходак на задовољење своје тренутне потребе, него се неки део остави“ и кад се још с неким особитим гласом на то удара „да капитал не може другим начином постати“, то се онда чини да они то не чине с чистом савешћу.

Може бити да није сваки дорастао да увиди разлику између народне и приватне економије и још више да ову разлику тврдо у очима држи у свима испитивањима и у свима заплетима економним.

Може бити да није сваки способан да буде на чисто у још заплетенијим питањима, да зна за што на прилику један бакалин (буди где), који добије 1000 талира, може 500 да уштеди и тим туђи рад да нагомила. Продуктивност (производност) капитала састоји се једино у томе, да предузимач узме неки део зараде радникове. Кад предузимач какве производне радње узима приход радника, то ће онда и сам пре-продавач исто да уради, јер у оба ова предузећа уложен је капитал па мора у оба случаја и подједнаки добит донети. Друкчије не може дуго да траје. Кад би капитал доносио добит само онда кад је у производну радњу уложен, онда не би се нашло капитала за препродавачку радњу (за бакалску), дакле не би се нашло капитала, који би у бакалску радњу уложен био. Продуктивност капитала мора у свима радњама на близу једна иста да буде.

За све то и за много друго могу се извинити наши противници, буржоаски економисти, пошто они то не знају.

Али при предузећима железничких путева морају они без сваке противности знати: о милионима и милијардима, који су на овај начин у Европи за време 10—20 година постали, то морају знати.

И ако су могли у њиховој мрачњачкој глави себи представити да капитали постају „штедњом“, то су опет зато морали знати да капитали и на други начин могу постати. И када они пред светом, радницима и ђацима проповедају, да је капитал у свима случајевима штедњом постао и када се труде да им улију нужно поштовање напрема капиталиста и да им улију религијозно поштовање напрема законитости данашњег економног стања, и тим гледају они да избегну сва она питања, која би може бити настала и слушаоци би запатили: колико је капитала постало штедњом а колико другим начаном, то они — ту не помаже ништа, њима се мора истина у очи рећи — сасвим намерно лажу и обмањују.

И пошто они пред радницима и ђацима лажу — пред публиком — које живетни интереси од овог питања зависе и која у исто време нема нужног образовања да би могла лажне закључке увидити и њих оборити, то се они сами тим квалифицирају (опредељавају) да су сасвим намерни л. Ја нећу реч испунити, али једино због тога што тражим удовлетворења од јавне савести публике да она сама реч испуни и тим њима име да, које им припада!

И приметите добро, ђивтински економисти! у оба случаја, која пређе наведох, у случају куповања добра и у случају улагања капитала у акције железничког пута није никако било пренашање капитала у оном смислу у ком ви обично имате вољу да у вашим књигама и предавањима говорите. Ви обично, да би боље слушаоце своје затупили, говорите: „Дакако, виђају се често људи, који велике капитале имају а

свашта од управе захтевати, а дужности плаћања и похађања омладине да не морају вршити, јер за бога, ако су их и правила прописала, то није закон, јер их не може нико судом пресудити да плаћају: онда морамо бити задовољни и са ово мало чланова што је остало свесно, родољубиво, савесно и верно одано омладини, као друштву. Управа ове омладине има да се бори највише противу погрешног схваћања код већине својих колега трговачких помоћника о појмовима дужности и права редовних чланова и којој управи буде пошло за руком да пречисти те погрешне појмове и створи код својих редовних чланова јасан појам о потреби опстанка и о задатку ове наше друштвене установе, та ће управа заслужити највеће признање и заслуге за опстанак и унапређење самог друштва. Но у колико су редовни чланови — сами трговачки помоћници — врло нехатни и немарни били према самој својој омладини, као друштву, у толико је утешнија појава што су се г. г. шефови трговци овдашњи у тако лепом броју одазвали и следовали позиву ове управе, те се у II. полгођу прошле 1912. године њих близу 20 уписало за потпомажуће чланове, а то значи, да су г. г. трговци боље и правилније схватили значај и потребу опстанка овог друштва, него сами редовни чланови трг. помоћници, ради којих постоји омладина. Хвала им зато, и надамо се, да ће нас г. г. трговци и у овој години обилато потпомоћи у овој тешкој задањи.

Са радошћу и поносом управи је част извести славну скупштину, да се врлоуважени господин Јоца М. Георгијевић, трговац овдашњи, изволео уписати за члана добротвора ове омладине са улогом од 100 круна и тиме ударио темељ добротвора, јер је постао наш први добротвор. Живео!

* * *

Нашу овогодишњу славу крсног имена св. Саву прославили смо свечано у омладинском локалу са водоосвећењем, резањем колача и делењем кољива, на коју светковину беше се искупио леп број омладинаца и гостију. По споразуму са вршачким срп. цркв. певачким друштвом и осталим олд. српским установама примила је наша омладина дан св. Саве као дан свог крсног имена на себе, да дотада уобичајену свето-

нису ништа радили и ништа штедили, али ови су капитали од других на њих пренесени.“ И за пример наводите следеће случајеве: наследством, поклоном, коцкањем, лажју, крађом и отимањем и затим изводите овај став: „Али у свима овим дозвољеним и недозвољеним начинима пренаша се једино готов капитал но се тим никад не производи капитал или имање него се увек производи радом и штедњом.“ И после оваких тријумфинх фраза ви сте сигурни да сте и последњу зраку здравог мозга ваших слушаоца запушили из које би могло здраво мишљење пробити! Али ђивтински економисти, у горе наведеном примеру код железнице где сам 75.000 талира добио, ја нисам баш ништа радио и штедио. Исто тако нисам варао, крао и пљачкао, ја сам по закону државном с те стране „неприкосновен“. Нико ми га опет није поклонио и у наследство оставио. Такође нисам се коцкао и мени је опет једно имање дошло, које је други неки пре мене правно притеживао.

Јер разликујте ако можете ја нисам у томе случају никако говорио о ажитажу и берзи. Него је у мом капиталу позитивно и фактично постојао један нов капитал. У следству умноженог саобраћаја и умањеног трошка око издржавања и т. д. постала је она вредност. Ову вредност — овај капитал — нико ми по закону пренео није а нисам га ни уштедио ни зарадио. Откуд долази овај нови капитал? Ствар је доиста чудновата! Чини се као да ми је с неба пао!

Али може бити сада ће се буржоаски економи наљутити и мени узвикнути „глупаче! не видиш ли да је овај капитал постао за то, што су радници око железнице и других производа радили и вама га, као притежаоцу акција придонели!!?“ О да како! ја видим то! И ја се непрестано борим да вам то докажем! Али ако ви то знате, тада вам је трипут маска скинута.

савску беседу одсада увек наша омладина као свечар тог дана приређује. И тако смо ове године уз пријатељско и братско суделовање вршачког српског црквеног певачког друштва, нашег омиљеног уметника чика Андре Лукића и дилетантског збора приредили лепу забаву о св. Сави са лепим и одабраним програмом, која је како са материјалног тако и са материјалног гледишта лепо успела. Посета беше одлична, програм је изведен на опште задовољство, а чиста прихода донела је ова забава свега 183 круне; од овог прихода је управа послала врш. срп. прав. цркв. општини 33 круне на име свог прилога за фонд за одевање сироте школске деце олд. срп. вероисповедних основних школа, а 150 круна унела у друштвену благајну. Управи је мило да вам предложи да скупштина овима протоколарно изјави своју захвалност како братском одзиву управе врш. срп. цркв. певачког друштва и њиховог певачког збора тако и уваженом чика Андри Лукићу, као и осталим суделовачима ове забаве на њиховом одзиву, труду и помоћи. Хвала им од срца свима!

* * *

У току ових не пуних 10 месеци управа је одржала свега 10 седница, на којима је текуће послове обављала и решавала. Другарски састанци су били одређени редовно средом и петком у вече од 8—10 сати и недељом по подне и у вече, али су од редовних чланова врло слабо, а неко време нису никакo ни посећивани.

Надајмо се, да ће у будуће и редовни чланови постати ревноснији и барем уредни, кад се већ зову редовнима.

Први дан нашег Ускрса у вече управа је у локалу омладине приредила другарско село уз чај и можемо рећи да је исто доста добро успело, јер су на окупу били 18 редовних чланова и 4 нечлана омладинаца као гости.

Управа ће се у будуће старати, да за своје чланове по могућству приреди разоноде и забаве. Иначе у омладинском локалу стоје омладинцима на расположењу: библиотека са око 70 дела, неколико новина (већином стручних листова), шах, доmine и забавна игра квартет српских списатеља, зато се управа нада да ће на редовне састанке средом, петком и недељом одсада сваки редован члан радије доћи у омла-

Тада ви знате све, али баш све о чему се препирасмо, тада знате противно све ономе што радницима и ђацима говорите.

Ја сам вама доказао и то три-четири пута, како капитали у данашњем друштву постају и пре но што би завршио напоменућу још једну страну ваше теорије заглупљивања и тим лакшег пљачкања.

У Берлину беше 4. децембра 1863. год. седница берлинског радничког друштва.

Неколико радника беху назора да је време да се што-год и ради поболшања њиховог материјалног стања предузме пошто је већ доста јавним предавањима господин Шульца учинио, (која су својим ђивтинским говором и изазвала ову критику.)

Тада скочи на говорницу ђак и ађутант г. Шульца, либерални посланик г. Фаухер (све што овде наводим прештампано је из новина његове багре..!) „Поред праведне радничке наднице стоји још један праведни фактор (чинитељ) а то је интерес капитала. Овај интерес није ништа друго но награда онога, који је капитал скупио и другим у зајам дао, пошто се он капитала за неко време лишава. Он није потрошио средства која је добио, него је иста у разне алате уложио и готов новац нагомилао. Он је тим начином до капитала дошао, који опет народу добра чини, зато што се он своје готовине, свога плода за неко зреме лишио, мора награђен бити, а то се чини плаћањем интереса капиталу; јер је лишавање толико исто а често и више него сам рад. По томе није могуће да се повиси надница на штету капитала.“

А! ту ли смо!! Дакле добит капитала није ништа друго но награда притежаоца што се је овај за неко време њега лишавао. Али г. Фаухер испустио је из вида или из главе да

свашта од управе захтевати, а дужности плаћања и похађања омладине да не морају вршити, јер за бога, ако су их и правила прописала, то није закон, јер их не може нико судом пресудити да плаћају: онда морамо бити задовољни и са ово мало чланова што је остало свесно, родољубиво, савесно и верно одано омладини, као друштву. Управа ове омладине има да се бори највише противу погрешног схваћања код већине својих колега трговачких помоћника о појмовима дужности и права редовних чланова и којој управи буде пошло за руком да пречисти те погрешне појмове и створи код својих редовних чланова јасан појам о потреби опстанка и о задатку ове наше друштвене установе, та ће управа заслужити највеће признање и заслуге за опстанак и унапређење самог друштва. Но у колико су редовни чланови — сами трговачки помоћници — врло нехатни и немарни били према самој својој омладини, као друштву, у толико је утешнија појава што су се г. г. шефови трговци овдашњи у тако лепом броју одазвали и следовали позиву ове управе, те се у II. полгођу прошле 1912. године њих близу 20 уписало за потпомажуће чланове, а то значи, да су г. г. трговци боље и правилније схватили значај и потребу опстанка овог друштва, него сами редовни чланови трг. помоћници, ради којих постоји омладина. Хвала им зато, и надамо се, да ће нас г. г. трговци и у овој години обилато потпомоћи у овој тешкој задаћи.

Са радошћу и поносом управи је част известити славну скупштину, да се врлоуважени господин Јоца М. Георгијевић, трговац овдашњи, изволео уписати за члана добротвора ове омладине са улогом од 100 круна и тиме ударио темељ добротвора, јер је постао наш први добротвор. Живео!

* * *

Нашу овогодишњу славу крсног имена св. Саву прославили смо свечано у омладинском локалу са водоосвећењем, резањем колача и делењем кољива, на коју светковину беше се искупио леп број омладинаца и гостију. По споразуму са вршачким срп. цркв. певачким друштвом и осталим оvd. српским установама примила је наша омладина дан св. Саве као дан свог крсног имена на себе, да дотада уобичајену свето-

нису ништа радили и ништа штедили, али ови су капитали од других на њих пренесени.“ И за пример наводите следеће случајеве: наследством, поклоном, коцкањем, лажју, крађом и отимањем и затим изводите овај став: „Али у свима овим дозвољеним и недозвољеним начинима пренаша се једино готов капитал но се тим никад не производи капитал или имање него се увек производи радом и штедњом.“ И после оваких тријумфних фраза ви сте сигурни да сте и последњу зраку здравог мозга ваших слушаоца запушили из које би могло здраво мишљење пробити! Али њивтински економисти, у горе наведеном примеру код железнице где сам 75.000 талира добио, ја нисам баш ништа радио и штедио. Исто тако нисам варао, крао и пљачкао, ја сам по закону државном с те стране „неприкосновен“. Нико ми га опет није поконио и у наследство оставио. Такође нисам се коцкао и мени је опет једно имање дошло, које је други неки пре мене правно притеживао.

Јер разликујте ако можете ја нисам у томе случају никако говорио о ажитажу и берзи. Него је у мом капиталу позитивно и фактично постојао један нов капитал. У следству умноженог саобраћаја и умањеног трошка око издржавања и т. д. постала је она вредност. Ову вредност — овај капитал — нико ми по закону пренео није а нисам га ни уштедио ни зарадио. Откуд долази овај нови капитал? Ствар је доиста чудновата! Чини се као да ми је с неба пао!

Али може бити сада ће се буржоаски економи наљутити и мени узвикнути „глупаче! не видиш ли да је овај капитал постао за то, што су радници око железнице и других производа радили и вама га, као притежаоцу акција придонели!“ О да како! ја видим то! И ја се непрестано борим да вам то докажем! Али ако ви то знате, тада вам је трипут маска скинута.

савску беседу одсада увек наша омладина као свечар тог дана приређује. И тако смо ове године уз пријатељско и братско суделовање вршачког српског црквеног певачког друштва, нашег омиљеног уметника чика Андре Лукића и дилетантског збора приредили лепу забаву о св. Сави са лепим и одабраним програмом, која је како са материјалног тако и са материјалног гледишта лепо успела. Посета беше одлична, програм је изведен на опште задовољство, а чиста прихода донела је ова забава свега 183 круне; од овог прихода је управа послала врш. срп. прав. цркв. општини 33 круне на име свог прилога за фонд за одевање сироте школске деце оvd. срп. вероисповедних основних школа, а 150 круна унела у друштвену благајну. Управи је мило да вам предложи да скупштина овима протоколарно изјави своју захвалност како братском одзиву управе врш. срп. цркв. певачког друштва и њиховог певачког збора тако и уваженом чика Андри Лукићу, као и осталим суделовачима ове забаве на њиховом одзиву, труду и помоћи. Хвала им од срца свима!

* * *

У току ових не пуних 10 месеци управа је одржала свега 10 седница, на којима је текуће послове обављала и решавала. Другарски састанци су били одређени редовно средом и петком у вече од 8—10 сати и недељом по подне и у вече, али су од редовних чланова врло слабо, а неко време нису никакo ни посећивани.

Надајмо се, да ће у будуће и редовни чланови постати ревноснији и барем уредни, кад се већ зову редовнима.

Први дан нашег Ускрса у вече управа је у локалу омладине приредила другарско село уз чај и можемо рећи да је исто доста добро успело, јер су на окупу били 18 редовних чланова и 4 нечлана омладинаца као гости.

Управа ће се у будуће старати, да за своје чланове по могућству приреди разоноде и забаве. Иначе у омладинском локалу стоје омладинцима на расположењу: библиотека са око 70 дела, неколико новина (већином стручних листова), шах, доmine и забавна игра квартет српских списатеља, зато се управа нада да ће на редовне састанке средом, петком и недељом одсада сваки редован члан радије доћи у омла-

Тада ви знате све, али баш све о чему се препирасмо, тада знате противно све ономе што радницима и ђацима говорите.

Ја сам вама доказао и то три-четири пута, како капитали у данашњем друштву постају и пре но што би завршио напоменућу још једну страну ваше теорије заглупљивања и тим лакшег пљачкања.

У Берлину беше 4. децембра 1863. год. седница берлинског радничког друштва.

Неколико радника беху назора да је време да се што-год и ради поболшања њиховог материјалног стања предузме пошто је већ доста јавним предавањима господин Шульца учинио, (која су својим њивтинским говором и изазвала ову критику.)

Тада скочи на говорницу ђак и ађутант г. Шульца, либерални посланик г. Фаухер (све што овде наводим прештампано је из новина његове багре..!) „Поред праведне радничке наднице стоји још један праведни фактор (чинитељ) а то је интерес капитала. Овај интерес није ништа друго но награда онога, који је капитал скупио и другим у зајам дао, пошто се он капитала за неко време лишава. Он није потрошио средства која је добио, него је иста у разне алате уложио и готов новац нагомилао. Он је тим начином до капитала дошао, који опет народу добра чини, зато што се он своје готовине свога плода за неко зреме лишио, мора награђен бити, а то се чини плаћањем интереса капиталу; јер је лишавање толико исто а често и више него сам рад. По томе није могуће да се повиси надница на штету капитала.“

А! ту ли смо!! Дакле добит капитала није ништа друго но награда притежаоца што се је овај за неко време њега лишавао. Али г. Фаухер испустио је из вида или из главе да

дински локал, него ићи по кафанама, биртијама и тражити боље и лепше забаве и разоноде, него што их може наћи у кругу својих другова, у омладинском локалу.

* * *

Узев у обзир све тешкоће против којих се имала ова управа у прошлој години да бори, а нарочито удешену кампању против овог друштва од стране појединих несавесника, затим велику индоленцију код самих колега трг. помоћника, онда можемо и са оваким резултатом бити задовољни.

Према инвентару склопљеном пред овај главни збор друштвена имовина износи: у готовини К 318·85, у инвентару друштвеном К 633·30, што све укупно чини К 952·15, које можемо сматрати као чист друштвени иметак, који вам је ова управа за једну годину привременог постанка и 10 месеци редовног рада ове омладине стекла и сачувала.

Подносећи сл. скупштини овај свој извештај управа моли главну скупштину да саслуша извештај благајне о примањима и издавањима и да по саслушању истог, као и извештаја надзорног одбора изволи управу разрешити од даље одговорности за рад и рачуне до закључно 15. маја 1913. године а нов управни одбор изабрати.

Напред омладино!

Крећите се напред, сви ви, који сте прожети жељом да се уздигнете до врхунца својега позива. Гурајте се напред у прве линије сви ви, који чезнете за идеалима означеним у вашем програму. Јурите напред, сви ви, који вазда жудите за модерним и најсавршенијим оружјем које вам је од преке потребе, у жучној борби утакмице живота за опстанак. Потеците журно бујним младићским жаром сви ви, који сте уверења да нема границе вашем сну. Електричном брзином возите се, сви ви, који нисте ради да заостанете иза сапутника те да се изгубите, јер ко није кадар и нема довољно снаге за дуги и далеки марш, мора заостати, и ко заостаје, ишчезава као што дим изчеза-

кад радници захтеваху повишење наднице да они не захтеваху да се ово повишење изврши на рачун интереса капитала него на рачун целе добити капитала — предузимачке добити од које је интерес капитала само један део.

А после њега попе се на трибину госп. Шулце Делич у својој персони: „Из чувеног говора госп. Фаухера сасвим је очевидно нужно да се уреду предавања. Што је вама сада казао то је само а б в... онога што сам вама у мојим предавањима опширно развио.“

Да како! тако је, као што кажете госп. Шулце! „Накнада за лишење употребе капитала“ само је у кратко сваћена цела ваша наука, коју смо у вашим предавањима видели. Она се садржи у том једном ставу, — чули смо већ!

Добит капитала то је „накнада за лишење“.

Срећна реч! Скупоцена реч! Европски милионери, аскети, индиски покајници и светитељи, који на једној нози на стубовима стоје и нагнутим телом с бледим лицем држе пружен тањир у народ да скупе награду њиховог лишења! У њиховој средини врх свију покајника издужио се патник „Ротшилд“! То је стање друштва! Како могах ја ово превидети!

И да је то барем ко други казао, на прилику какав банкир! Али какав просипач и трошач морате ви бити г. Фаухеру! Јер моји пријатељи кажу ми да немате баш ништа капитала, и какав осредњи банкер не би дао ни трошак око једног свог ручка за целу вашу годишњу награду, коју ви примате што се вашег капитала лишавате!

И какви просипачи и трошачи морају бити ови сироти радници, те они баш никакву накнаду за њихова лишења не добијају,

Но шалу на страну, јер није могуће овде шалити се и најзаједљивија шала није довољна овде, јер се сама претвара у излив највећег гнева!

јет. Свако је своје среће ковач. И када је збиља тако, онда дужност нам сама издаје команду: напред! Уз одлучну вољу и срчану храброст доспева се до жељене мете. Наравно, само онда не може и никако несме успех да изостане, ако смо потпуно свесни онога што хоћемо, и непоколебиво поуздани у остварљиве наде које нам стално лебди пред очима.

Заиста тачно каже ова немачка пословица:

„Wo ein Wille ist, da ist auch ein Weg“, а и друга једна згодно гласи:

„Geld verloren — wenig verloren,
Ehre verloren — viel verloren,
Mut verloren — alles verloren!“

Дакле имајмо храбрости, неустрашиво погледати и смело изаћи борби на сусрет, јер у борби се челичи и очврсне карактер и воља и онда смо као такви чврсти стубови и камените стене те нас ни олуја не може у корену пољуљати.

Али, али, ипак би неко требао, за сваки случај, да нам се на невољи нађе. А ко је тај да га потражимо.

* * *

Ко је старатељ и ко води бригу о подмлатку трговачког staleжа о — трговачкој омладини? Организације. Да ли те установе располажу капеталом или легатима, којим би могли материјално потпомоћи даровите и вољне чланове да на страни студирају, као што је случај са ђацима? Не, и ако су баш трговци наши до сада се увек истакли дарежљивом својом руком у чему је довољно једнога примера се само сетити, а тај је: оснивачи Српске Матице. Да не беше оних шест трговаца, ко зна колико би још протекло времена док би се положио темељ камен Матици Српској. Да, Срби трговци знали су се сетити свега и свачега само су заборавили и занемарили свој staleж. Зато ми данас немамо ни једну закладу изузев Боздине за давање стипендије трговачкој омладини. И за то је наша омладина принуђена да се образује о своме „руху и круху“, те сваки педаљ образбе извојује у зноју свога лица

Време је већ! Време је већ! да се гласови ових школаца виком узбуњеног народњег гласа прекину! Већ смо те чули! — Док је капитал сунђер који сву зараду и сав раднички зној усише и радницима само беду оставља, има се још куражи да се радницима каже, да добит капитала није ништа друго но награда за лишавање наших јадних изнурених капиталиста и то радницима, сиромашним радницима, бедним и трпећим радницима има се куражи да им се у очи каже овај бескрајни подсмех, овај уједајући подсмех? Да ли је нестало више савести и зар вас није срам?

Тако се је далеко дотерало са заглупљивањем и обешчовечавањем народа да радник трпељиво слуша ово очевидно исмевање место да плане од гњева и јарости. Зашто нема у закону никакве казне за преступе овога вида и зашто то није злочинство кад се дух народа систематично заглупљује?

Историја света не познаје ни једно тако бедно, тако поповско притворство! Попови средњег века, када говораху о неједнакости богаташа и сиромаша даваху бедном народу бар радосну и утешну наду да ће на оном свету бити награђени! Они бар признаваху жалосно стање неједнакости и признаваху такође да је правична нада за награду, па макар и с оне стране света било!

Ви недостижни претварачи надмашујете све што су у средњем веку попови чинили. Ви изврћете и говорите да срећа и добра богаташа јесу награде за њихова лишавања и отказивања, која су они себи наложили у овом животу.

Али све има своје време, све се свети и доћи ће једном дан у ком ће јавна свест све варалице казнити по њиховој заслуги.

Жигосаће им се на челу „награда за лишење капитала“.

помоћу једино својих десет прстију. Не чини ништа, кад је таква судбина. Ми ћемо за то сами стварати прилике и случајеве онакове, какови нам требају. Главно је ако наши тутори (организације) учине своју дужност према својим скромним силама. Мада засада наше установе нису у положају да материјално потпомогну оне чланове, који се по иностранству крећу ради стране образбе у свом позиву, у толико више са правом захтевамо да својим члановима омогуће приступ бар у нашој монархији у оним деловима где је индустрија и трговина у бујном цвету и развоју. То јест треба нашој омладини дати прилике да у разним варијацијама као Бечу, Пешту, Прагу и другим индустријским местима намештења могу добити. А како би то било могуће, покушаћу да образложим својим назорима.

Приближно биће већ година дана од како сервисам у Бечу. За то време свакога дана имао сам част небројено поручбина српским језиком написана преводити. Но не само фирми код које се налазим, него и из оближњег суседства даномице јављају се такви случајеви. У више махова већ сам се био колебао да да им ускратим ту услугу па ипак она наша српска услужност није то допустила. Али за то непрестано пропагишем да те дотичне фирме за тај посао нарочите снаге набаве. Шта више чак и својим претпостављенима сам истоветан одговор дао, јер нисам дужан да вршим онај посао који не спада у мој делокруг. Не смете заборавити да би такав поступак био сасвим оправдан, јер овде су такови обичаји, управо такове су социјалне прилике и њима се принципали без говора покоравају. А то све тенденциозно чиним из разлога да прокрчим пута нашим људима.

Нећу прећутати него ћу баш нарочито истаћи који су то делови српских крајева што са поносом шире српско писмо.

Босна поносна на првом месту долази, јер је она најмногбројнија, па онда Далмација и Хрватска, док би се за Војводину у овој прилици и у овоме погледу слободно може рећи да сном мртвијем спава. Тамо где би требало да је највише светлости, тамо је баш најмање тога. Будимо искрени и не обмањујмо сами себе. Код већине наших трговаца поред свих могућих врлина у свом позиву, кореспонденција није добра и то ни у свом матерњем језику, е па како онда изгледа у страном.

Има случајева управо шкандалозних. Стога савесно би било да Срби трговци српски коренсподирају. Јер ако се већ греша, онда бар странци не разуму наше слово и не могу нас потцењивати, јер не заборавимо да се интелигенција огледа у писму.

Из тих разлога налазим се побуђеним у погледу овога питања ставити предлог нашим организованим омладинама: нека свака поради у своме рејону код Срба трговаца у корист српске кореспонденције. Јер када се једаред наши људи буду у свој преписци служили словом ћириловим, онда не преостаје оним трговачким фирмама које стоје у вези са нашим трговцима друго до ли да набаве српске кореспонденте. Тиме смо створили услове нашој омладини која овамо дође да сигурно и брзо место нађе пошто је потребна. Овако како је данас, врло се је тешко прогурати. Имајмо на уму: да смо тада једним ударцем двоје постигли. Прво: прибављамо важност српском писму и испуњујемо националну дужност. Друго: омогућили смо приступ и боравак нашој омладини у овим крајевима, да може да са извора црпе знања па после да тај материјал корисно употреби у корист опће народне економије.

Држим да ће позвани, без оклевања одмах прећи на посао и учинити колико је могуће.

У тој претпоставци кличем: Сретан почетак!
Беч, август 1913. *Миша Теодоровић.*

Ст. Јанковић — Нови Сад

Аустро-Угарска и Балкан

(Свршетак)

И Србија је, као и Италија, доста лако прекужила царински рат, и са нама се десило исто, што у оно доба са Француском: морали смо у својој гордости скинути капу пред Србијом и замолити је, да поново отпочнемо преговоре, али је тај пут Србија била она, која је душманску царину кројила. То је била полазна тачка целе оне наше пољопривредне политике која је подигла цене животним намирницама и била узрок смањивању контингента марве. Како је држава аграрна држава начин, са којим смо се са њоме до сада разговарали, требало је из речника фразеологије брисати. Стога нам је Балкан од једном постао расадник марвених болести и с тога затворисмо границе не само увозу живе стоке него и заклане. Да су марвене болештине биле само излика, види се и из тога што се у Србији контингент марве за извоз из године у годину повећава, а то без сумње не би наступило, да тамо стално пустоше епидемије, па и када би баш било болести, могло би се и тому злу доскочити поштрењем наредба у томе погледу. У осталом и овде код нас у Угарској, 1911. године, када је граница тако рећи херметички била затворена 40.000 рогате марве боловало је од шапа и устобоље. Дакле узрок затварању границе није била опасност од увоза, него кратковидост Голуховскога и аустријски јогундук. Србијанци међутим одлично схватише ситуацију промењенега положаја. Одједном као печурке после кише посредством францускога и немачкога капитала поникоше кланице за прераду меса и отпоче лиферовање за Египат и Италију. Ми пак остасмо гледајући преда се, рањени сопственим оружјем, које смо на њих утерили.

Отада два пута почесмо преговарати са Србијом, и већ смо били готови и на попуштање, али старо стање нисмо били у стању поправити. Хтели смо свој престиж и по цену сопствених интереса очувати. Да би бар нешто пијаце спасли, увоз живе стоке и на даље је остао забрањен а контингент увоза меса смо дали Србији. Знали смо да нам је то неопходна потреба, јер број домовинске стоке није довољан; да метнемо руку на срце и ово признамо, није нам допуштао понос, гордост једне велике силе. Пошто је дакле потребна количина меса са Балкана неопходно морала увозити, Ерентал се сети, да на Балкану постоји још једна држава, са којом већ скоро двадесет година водимо царински рат и са којом би се требало помирити те и њој дозволити контингент. То је била Румунија. И тако добије и Румунија дозволу за извоз меса у Аустро-Угарску, а за њом и Бугарска, само зато да Аустро-Угарска не би морала признати — и ако су то сви знали — да смо наставши са Србијом царински рат, ми а не Србија огромне штете претрпели. На те наше мере и Србија је истом враћала. Царинску тарифу је нешто снизила, али то није имало много успеха, док Румунија и Бугарска и ако су имале осигуран контингент извоза, нису се због несташице знали користити. Румунији и Бугарској у осталом није баш ни ушло у интерес, да месо увозе у Аустро-Угарскоу него жито и кукуруз. Али ово је и надаље остало управо немогуће због страховите царине на храну, омогућено је тек 1911. године, кад се је због неродице на домаћим пијацама према паритету осталих држава цена подигла, када се већ помишљало и на потпуно укинуће царине на кукуруз због оскудице у храни и када смо поред велике царине кукуруз били приморани увозити. Наш дипломатски и политички положај у ово значајно време балканске трансформације се са њеним државама јако погоршао и данас не може ни говора бити о томе, да ми можемо њима кројити царине, према којима би вољни били склапати нове царинско трговинске уговоре, него о томе, да ли ћемо бити у стању на балканским тржиштима одржати овај експорт који сада имамо. И они који су до сада били слаби и које смо фаворизовањем и уцењивањем изнуђавали концесије, неки данас од њих су можда у таком положају, да смо ми

просто немоћни. Тамо се ево, пред нашим очима указује нови, знатни, изгледи по нашу привреду, које ће француски и немачки капитали знати искористити; те нам прети опасност, да Балкан не само политички изгубимо него и привредно.

Ми морамо већ једном почети терати искрену и часну економску политику на Балкану, јер само тако моћи ћемо од сада очувати тамо своје интересе. Са сваком поједином балканском државом морамо из основа другим путевима и начинима опћити. Са Србијом треба нове царинске тарифе и трговинске уговоре да склапамо, које би садашње бар на висину оних из године 1908. снижили; уговор у погледу тарифе са Бугарском, који смо већ склопили а није још ступио у крепост треба подвргнути ревизији; са Грчком и Турском треба отпочети преговоре о сачињењу тарифног уговора, јер не смемо сметнути са ума, да је скоро цела територија европске Турске постала посед Србије, Грчке, Црне Горе, Албаније и Бугарске. И српска, бугарска и грчка царинска тарифа, која је данас у крепости много је већа, него 11% на турску тарифу. А штета ће бити још и тим повећана, што губимо на тим освојеним турским покрајинама погодишњу тарифу.

Овај велики проблем не можемо силом и насиљем решити, него само преговорима на солидарној основи равноправности. Будући су, дакле, балканске државе аграрне државе, и њих са Аустро-Угарском везују само аграрни интереси, ми не смемо даље до незнања дилетанску пољопривредну политику са њима терати, него за оне олакшице, које од њих потражујемо, и без којих ћемо сасвим бити истиснути са Балкана и ми треба да дамо концесије за извоз хране, меса и осталих артиклова са Балкана. И ако ово учинимо, што без сумње морамо, онда ће цео наш трговачки сталеж благосиљати своју судбину, што је престиж наше политике на југу пораз претрпео и што смо већ једном погодили прави пут искрене и солидарне пољопривредне политике. Па и у овом радосном обрту имамо да учинимо једно жалосно признање: наше државнике на тај прави пут није извело осећање потребе, него промењене политичке прилике.

Новчана пијаца

На новчаној пијаци је стање још увек затегнуто, иако су се прилике на Балкану знатно побољшале. Нарочито пак у *Берлину*, новчано стање не показује никакав напредак, где је приватна каматна стопа скочила са 4^{3/4}% на 5%. Упало је у очи, да први заводи и фирме траже новац, из чега се види, да се на новчаној пијаци велика исплаћивања догађају.

Под упливом берлинске новчане пијаце и на *бечкој* пијаци се осећа оскудица у новцу. Последњих дана у Пешту нису долазиле бечке понуде, и то је приморало заводе, да се уздржавају. Занимљиво је знати, да су неке француске и енглеске новчане понуде стизале у Пешту, које се међутим нису могле примити, пошто су им услови били неповољни.

У *Паризу* и у *Лондону* се новчано стање није погоршало. Но поред свега тога у Паризу не влада она обилатост у новцу, која је била у изгледу, да ће настати, после закључења мира. Новац се још увек задржава. Тако н. пр. из полугодишњег извода Caisse d'Epargne-а видимо, да је издавање са 40 милиона веће од примања било.

Аустроугарска Банка у августу месецу показива неко извесно побољшање. Но зато се још увек порез банкноте у вредности од 155.28 милијона круна налази у промету. Менични портфељ је на 843.29 милијона спао и данас је са 12.66 милијона мањи, него прошле године у исто време. Насупрот томе је ломбард већи са 100 милијона него прошле године.

Немачка Царевинска Банка је такође на путу побољшања. Напредак се ове недеље јасно показао, када је банка имала у промету 35 милијона марака више, него прошле недеље. Тиме се и резерва опростена од порезе подигла на 132.8 милијона.

Најновије каматне ставке су ове: Бечка првога реда ме-

ница 1^{3/16}%, будимпештанска првога реда 6^{1/16}%, средњи заводи 6^{1/2}%, трговачке портфељне менице 7%.

Приватна каматна стопа је у *Берлину* 5%, у *Лондону* 3^{13/16}%, у *Амстердаму* 4^{1/4}% и у *Бриселу* 4^{3/8}%.

Најновији исказ четири највеће нотне банке је овај:

Аустро-Угарска Банка:

		Круна
Залиха метала:	1,531.416.371	1,531.072.337
Менични портфељ:	394.559.389	843.296.875
Ломбард:	246.125.600	233.980.600
Промет банкнота:	2,394.314.990	2,286.360.530
Промет порез. банк.:	262.890.000	155.288.600
Банчина кам. стопа:	6%	6%

Немачка Царевинска Банка:

		Марака
Залиха метала:	1,418.526.000	1,420.803.000
Менични портфељ:	1,000.162.000	931.062.000
Ломбард:	102.263.000	68.471.000
Промет банкнота:	1,948.727.000	1,877.042.000
Резерва опр. од пор.:	48.800.000	138.835.000
Банчина кам. стопа:	6%	6%

Енглеска Банка:

		Фунти штерлинга
Залиха метала:	39.285.000	39.013.000
Менични портфељ:	29.191.000	26.988.000
Промет банкнота:	29.859.000	29.956.000
Цела резерва:	27.877.000	27.507.000
Резерва банкнота:	26.336.000	26.014.000
Банч. кам. стопа:	4 ^{1/2} %	4 ^{1/2} %

Француска Банка:

		Франака
Залиха злата:	3,362.225.000	3,364.786.000
Залиха сребра:	627.363.000	638.578.000
Промет банкнота:	5,676.832.000	5,510.465.000
Менични портфељ:	1,840.396.000	1,502.321.000
Банчина кам. стопа:	4%	4%

Нови Сад, 16. августа 1913.

C. J.

ОМЛАДИНСКИ ГЛАСНИК

ДОБРОТВОРИ НАШЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ. Омладински конгреси, а нарочито они, који су прошле и прет-прошле године одржати у Митровици и у Панчеву, истакли су као најважнију дужност наша Централне Управе, да се брине о организовању школа и издавању стручних књига, како би настава у свима нашим школама била потпуно једнолика. Задатак је овај тежак, који наша централна управа није могла извршити у пуној мери, и то на жалост због тога, што није имала материјалних средстава. У толико нас више мора веселити, што се нашло родољуба, који су ове године притекли Централној Управи у помоћ знатним прилозима. Тако су Централни Кредитни Завод и овдашња угледна фирма Љубе Стефановића Син притекли у помоћ с прилогом од 100 круна, а Перлеска Среска Штедионица и Јован Недељковић, угледни трговац из Вршца, с прилозима од 50 круна. Мање прилоге, који су у последње време стизали у ту сврху, објавићемо у првом броју за овим, а ове веће прилоге истичемо већ сада, како би се све наше Омладине увериле, да наш омладински покрет већ и у нашим највишим привредним круговима налази своје пријатеље и добротворе, који су вољни у интересу свога сталежа и материјално га потпомоћи. Значајне су речи нашег одличног трговца г. Владе Стефановића, којим је дао свој прилог. „Камо те лепе среће — рекао је — кад би сви наши трговци сталним годишњим прилозима потпомагали своју омладину, те да у свима нашим трговачким центрима имамо школе за образовање наше омладине“.

ЦИКЛУС КОНФЕРЕНЦИЈА СРПСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНА У САРАЈЕВУ. Српска Трговачка Омладина у Са-

рајеву решила је да ове године приреди поред стручних вечерњих курсева за своје чланове, још један низ популарних предавања — конференција — којима ће бити задатак колико да прошири круг општих знања својих чланова, толико да их подстакне на размишљање и на рад на своме образовању и усавршењу.

Управа Српске Трговачке Омладине у Сарајеву обратила се већ на већи број угледних наших радника на пољу науке и друштвеног живота и многи од њих су већ дали свој пристанак и обећање да ће одржати једно популарно предавање из своје струке.

Ове конференције ће се одржати сваких 14 дана и то недељом у вече у сали друштва „Слоге“, а почеће септембра месеца.

Програм предавања донећемо у једном од идућих бројева, а за сад скрећемо пажњу свију наших пријатеља на ове конференције, које обећају да ће бити интересантне.

СТАРОБЕЧЕЈСКИ ТРГОВЦИ ЗА СВОЈУ ОМЛАДИНУ.
Као што из Старог Бечеја дознајемо, ондашња наша Трговачка Омладина ову годину никако не ће пропустити, а да не отвори себи школу по узору других напредних Омладина. Тај је покрет одушевио и наше старобечејске трговце толико, да се међу њима појавила мисао, да они својим прилозима подмире све издатке за школу тако, да они омладинци, који би похађали школу не би морали плаћати никакву школарину. Ова лепа замисао старобечејских трговаца, као доказ њихове родољубиве пожртвовности, мора искрено обрадовати сваког омладинца, јер доказује, да свеза између омладинског покрета и наших трговаца постаје све снажнијом и чвршћом. Само бисмо ипак једно могли приметити: није саветно да омладинци, или бар они који зарађују, не плаћају никакву школарину за похађање вечерње школе. За васпитавање наше трговачке омладине веома је важно научити је, да од своје зараде откине један део, те да тај малени део жртвује на своје стручно усавршавање. Нарочито је треба васпитати, да оно што плаћа за школарину, жртвује од телесних уживања својих. Верујемо, да има и таквих омладинаца, којима је тешко или можда и немогуће плаћати школарину: те би онда требало опростити или од половине или од целе школарине. Родољубиви трговци старобечејски по нашем мишљењу боље би урадили, кад би оставили школарину, а обвезали се само, да ће покривати дефицит старобечејске вечерње школе. Али трговачка свест старобечејских трговаца свакако може послужити као узор свима нашим трговцима.

ФИЛИЈАЛА ТУРСКОБЕЧЕЈСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ. Турскобечејска—Арачка Трговачка Омладина, која се и до сада одликовала међу нашим Омладинама великом агилношћу својом, и најновије доба извештава нас о таквом уснеху, на који би ваљало да се угледају и све остале Омладине. Ова вредна наша Омладина успела је, да меленачку трговачку омладину окупи у једно коло, те да их организује у друштву Меленачке Трговачке Омладине, као пододељења Турскобечејске и Арачке Трговачке Омладине. Нова наша Омладина броји свега 12 чланова, а управни одбор састављен је из четир члана. За председника нове Омладине изабран је Јован К. Јанковић, за потпредседника Лазар Матејић, за тајника Бранислав Маркуш, а за благајника Тоша Лукић. Сви чланови наше нове Омладине пријавили се одма и за чланове Централне Касе. Ми молимо све наш организоване Омладине, да преко ове радосне појаве у нашем омладинском животу не пређу онако на дневни ред. Свака наша организована Омладина има у својој околини мањих места, у којима живи доста велик број број наших омладинаца, о којима се заиста нико не брине. Нашим организованим Омладинама била би дужност, да их потраже, да их окупе и организују, те да их на тај начин придобију за наш омладински покрет. А да се то уз малу агилност и енергију може учинити — то је најлепше доказала Турскобечејска—Арачка Трговачка Омладина. Меленачане, најновије другове своје, поздрављамо најискренијом радошћу.

НОВОСАДСКА ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНА приредила је суботу, на дан св. Илије, у просторијама Српске Читаонице, своје поучно забавно вече, које је од стране грађанства било врло лепо посећено, а с радошћу бележимо, да су и неколико млађих шефова били присутни, на овом значајном вечеру српске трговачке омладине.

После тоглог поздрава омладинског подпредседника Н. Антоковића, предавао је врли пријатељ трговачке омладине, штовани господин др. Трхомир Остојић о значају народне књижевности између трговаца и ратара, те је својим поучним и занимљивим предавањем заинтересовао све присутне госте, а затим је мешовити збор срп. занат. певачког друштва „Невен“ отпевао са пуно осећаја и милине „Песма о песми“ од А. Јорговића. Затим је мешовити тамбурашки збор срп. зант. певачког друштва „Невен“ врло лепо одсвирао неколико српски народних песама, а после тога је наступило весело вече са игранком, које је трајало до поноћи.

Са радошћу констатујемо, да се наше поштовано грађанство све више интересује за наш општи рад на просвећивању трговачког подмлатка, и верујемо да није далеко онај дан када ће нас наши пријатељи, који нас још увек у пола резервисано посматрају, притећи једнодушно и сложено у помоћ, те нас не само морално, но и — материјално помоћи, — а дотле вредна омладино, покажи, да си достојна и заслужна те пажње!

ДРУГАРСКО ВЕЧЕ У МИТРОВИЦИ. Митровачка омладина, која је пре две године, приредивши омладински конгрес у Митровици, целу нашу омладину задивила агилношћу својом, у последње време беше нашто клонула. Али изгледа, да се и онде прилике почеле поправљати. Ондашња наша Омладина намерава према нашим школским статутима тачно 1. октобра отворити своју вечерњу школу и то по одлуци прошлогодишњег конгреса у Панчеву потпуно онакву, каква је школа Новосадске Трговачке Омладине. Да би се како Омладини и трговцима а тако и осталом грађанству растумачио значај вечерњих школа, Омладина је одлучила, да у суботу 16. августа приреди другарско вече, на коме је др. Милан Петровић, професор из Новог Сада, говорио о значају и организацији наших вечерњих школа. У Митровици имамо леп број и трговачке и занатлијске омладине, а осим тога има у Митровици и леп број спремних стручних људи, који би у вечерњој школи могли радити као наставници, те је оправдана нада, да ће овај потхват Митровачке Омладине бити крунисан најлепшим успехом. Само треба сложна и родољубива рада.

РЕЧИ, КОЈЕ ТРЕБА ПРОЧИТАТИ И ЗАПАМТИТИ. И „Привредник“ схвативши огроман значај васпитавања наше привредне омладине већ три године одржава у Загребу вечерњу школу, у којој се практично проучава питање, који би облик школски најбоље одговарао овој сврси. Тај рад свој обављао је „Привредник“ у највећој тишини. Али српски трговци из Загреба ипак се толико заинтересовали за ову школу, да су недавно одржали и скуп, на коме је угледни трговац загребачки г. Никола Ђук одржао значајан говор о важности и значају стручног васпитања наше привредне омладине, истичући нарочито, шта све може учинити родољубив трговац да би му помоћници што вољније и успешније похађали школу. Мада су значајне речи г. Николе Ђука у пуној мери заслужиле, да их препесемо и у свај лист, ми то ипак не чинимо из разлога, што смо потпуно уверени, да сви наши читаоци имају у рукама и „Привредник“. Ми дакле само упозоравамо наше читаоце на тај чланак, јер и омладинци и трговци могу се из њега много научити.

ПРИВРЕДНЕ НОВОСТИ

НОВ ЗАКОН О ЗАТВАРАЊУ ТРГОВИНА. Једва једном ступио је 7. августа у живот нов закон о затварању трговина, по коме се трговине најдуже у 8 сати у вече морају затворити. Социјалан значај овог закона свакако је огроман, мада

рајеву решила је да ове године приреди поред стручних вечерњих курсева за своје чланове, још један низ популарних предавања — конференција — којима ће бити задатак колико да прошири круг општих знања својих чланова, толико да их подстакне на размишљање и на рад на своме образовању и усавршењу.

Управа Српске Трговачке Омладине у Сарајеву обратила се већ на већи број угледних наших радника на пољу науке и друштвеног живота и многи од њих су већ дали свој пристанак и обећање да ће одржати једно популарно предавање из своје струке.

Ове конференције ће се одржати сваких 14 дана и то недељом у вече у сали друштва „Слоге“, а почеће септембра месеца.

Програм предавања донећемо у једном од идућих бројева, а за сад скрећемо пажњу свију наших пријатеља на ове конференције, које обећају да ће бити интересантне.

СТАРОБЕЧЕЈСКИ ТРГОВЦИ ЗА СВОЈУ ОМЛАДИНУ.

Као што из Старог Бечеја дознајемо, ондашња наша Трговачка Омладина ову годину никако не ће пропустити, а да не отвори себи школу по узору других напредних Омладина. Тај је покрет одушевио и наше старобечејске трговце толико, да се међу њима појавила мисао, да они својим прилозима подмире све издатке за школу тако, да они омладинци, који би похађали школу не би морали плаћати никакву школарину. Ова лепа замисао старобечејских трговаца, као доказ њихове родољубиве пожртвовности, мора искрено обрадовати сваког омладинца, јер доказује, да свеза између омладинског покрета и наших трговаца постаје све снажнијом и чвршћом. Само бисмо ипак једно могли приметити: није саветно да омладинци, или бар они који зарађују, не плаћају никакву школарину за похађање вечерње школе. За васпитавање наше трговачке омладине веома је важно научити је, да од своје зараде откине један део, те да тај мали део жртвује на своје стручно усавршавање. Нарочито је треба васпитати, да оно што плаћа за школарину, жртвује од телесних уживања својих. Верујемо, да има и таквих омладинаца, којима је тешко или можда и немогуће плаћати школарину: те би онда требало опростити или од половине или од целе школарине. Родољубиви трговци старобечејски по нашем мишљењу боље би урадили, кад би оставили школарину, а обвезали се само, да ће покривати дефицит старобечејске вечерње школе. Али трговачка свест старобечејских трговаца свакако може послужити као узор свима нашим трговцима.

ФИЛИЈАЛА ТУРСКОБЕЧЕЈСКЕ ТРГОВАЧКЕ ОМЛАДИНЕ. Турскобечејска—Арачка Трговачка Омладина, која се и до сада одликовала међу нашим Омладинама великом агилношћу својом, и најновије доба извештава нас о таквом уснеху, на који би ваљало да се угледају и све остале Омладине. Ова вредна наша Омладина успела је, да меленачку трговачку омладину окупи у једно коло, те да их организује у друштву Меленачке Трговачке Омладине, као пододељења Турскобечејске и Арачке Трговачке Омладине. Нова наша Омладина броји свега 12 чланова, а управни одбор састављен је из четир члана. За председника нове Омладине изабран је Јован К. Јанковић, за потпредседника Лазар Матејић, за тајника Бранислав Маркуш, а за благајника Тоша Лукић. Сви чланови наше нове Омладине пријавили се одма и за чланове Централне Касе. Ми молимо све наш организоване Омладине, да преко ове радосне појаве у нашем омладинском животу не пређу онако на дневни ред. Свака наша организована Омладина има у својој околини мањих места, у којима живи доста велик број наших омладинаца, о којима се заиста нико не брине. Нашим организованим Омладинама била би дужност, да их потраже, да их окупе и организују, те да их на тај начин придобију за наш омладински покрет. А да се то уз малу агилност и енергију може учинити — то је најлепше доказала Турскобечејска—Арачка Трговачка Омладина. Меленачане, најновије другове своје, поздрављамо најискренијом радошћу.

НОВОСАДСКА ТРГОВАЧКА ОМЛАДИНА приредила је суботу, на дан св. Илије, у просторијама Српске Читаонице, своје поучно забавно вече, које је од стране грађанства било врло лепо посећено, а с радошћу бележимо, да су и неколико млађих шефова били присутни, на овом значајном вечеру српске трговачке омладине.

После тог поздрава омладинског подпредседника Н. Антоковића, предавао је врли пријатељ трговачке омладине, штовани господин др. Трхомир Остојић о значају народне књижевности између трговаца и ратара, те је својим поучним и занимљивим предавањем заинтересовао све присутне госте, а затим је мешовити збор срп. занат. певачког друштва „Невен“ отпевао са пуно осећаја и милине „Песма о песми“ од А. Јорговића. Затим је мешовити тамбурашки збор срп. зант. певачког друштва „Невен“ врло лепо одсвирао неколико српски народних песама, а после тога је наступило весело вече са игранком, које је трајало до поноћи.

Са радошћу констатујемо, да се наше поштовано грађанство све више интересује за наш општи рад на просвећивању трговачког подмлатка, и верујемо да није далеко онај дан када ће нас наши пријатељи, који нас још увек у пола резервисано посматрају, притећи једнодушно и сложено у помоћ, те нас не само морално, но и — материјално помоћи, — а дотле вредна омладино, покажи, да си достојна и заслужна те пажње!

ДРУГАРСКО ВЕЧЕ У МИТРОВИЦИ. Митровачка омладина, која је пре две године, приредивши омладински конгрес у Митровици, целу нашу омладину задивила агилношћу својом, у последње време беше нашто клонула. Али изгледа, да се и онде прилике почеле поправљати. Ондашња наша Омладина намерава према нашим школским статутима тачно 1. октобра отворити своју вечерњу школу и то по одлуци прошлогодишњег конгреса у Панчеву потпуно онакву, каква је школа Новосадске Трговачке Омладине. Да би се како Омладини и трговцима а тако и осталом грађанству растумачио значај вечерњих школа, Омладина је одлучила, да у суботу 16. августа приреди другарско вече, на коме је др. Милан Петровић, професор из Новог Сада, говорио о значају и организацији наших вечерњих школа. У Митровици имамо леп број и трговачке и занатлијске омладине, а осим тога има у Митровици и леп број спремних стручних људи, који би у вечерњој школи могли радити као наставници, те је оправдана нада, да ће овај потхват Митровачке Омладине бити крунисан најлепшим успехом. Само треба сложна и родољубива рада.

РЕЧИ, КОЈЕ ТРЕБА ПРОЧИТАТИ И ЗАПАМТИТИ. И „Привредник“ схвативши огроман значај васпитавања наше привредне омладине већ три године одржава у Загребу вечерњу школу, у којој се практично проучава питање, који би облик школски најбоље одговарао овој сврси. Тај рад свој обављао је „Привредник“ у највећој тишини. Али српски трговци из Загреба ипак се толико заинтересовали за ову школу, да су недавно одржали и скуп, на коме је угледни трговац загребачки г. Никола Ђук одржао значајан говор о важности и значају стручног васпитања наше привредне омладине, истичући нарочито, шта све може учинити родољубив трговац да би му помоћници што вољније и успешније похађали школу. Мада су значајне речи г. Николе Ђука у пуној мери заслужиле, да их препесемо и у свај лист, ми то ипак не чинимо из разлога, што смо потпуно уверени, да сви наши читаоци имају у рукама и „Привредник“. Ми дакле само упозоравамо наше читаоце на тај чланак, јер и омладинци и трговци могу се из њега много научити.

ПРИВРЕДНЕ НОВОСТИ

НОВ ЗАКОН О ЗАТВАРАЊУ ТРГОВИНА. Једва једном ступио је 7. августа у живот нов закон о затварању трговина, по коме се трговине најдуже у 8 сати у вече морају затворити. Социјалан значај овог закона свакако је огроман, мада

за овај мах важи само за Будимпешту и околину, али му се важност може протегнути и на остале вароши, ако створе статут о затварању трговина. Данас је већ праксом решено питање, да раније затварање трговина никако не штети ни интересе трговаца ни интересе потрошачке публике, те би и наше омладине у свима местима, где у том погледу владају какве аномалије, ваљало да пораде, да се то питање и у њиховим градовима реши градским статутом, а у духу новог закона о затварању трговина. У службеном листу угарске владе штампан је овај закон заједно с упутствима министарства трговине, с којима је овај закон спроведен у живот, а да би и наше омладине могле ово питање проучити тачно и савесно, пре него што би се упустиле у какву акцију, ми ћемо и нови закон и министарску наредбу донети у тачном преводу у првом броју „Трговачке Омладине“.

НОВА СРПСКА ТРГОВИНА У НОВОМ САДУ. У локалу где је досада била галантеријска трговина Јована Летића, отворио је нову галантеријску радњу г. Паја Ст. Јаковљевић, један од највећенијих и најагилнијих чланова Новосадске Трговачке Омладине, којој је он био готово две године вредан и брижљив председник. Познавајући тачност и савесност нашег најновијег трговца у сваком његовом раду, ми смо потпуно уверени, да ће и најновији потхват г. Јаковљевића бити крунисан успехом. Новосадска Трговачка Омладина може се само поносити, што се опет из њеног круга нашао трговац, који ће новом српском радњом зановити српску трговину на новосадској пијаци. Јер како већ досада имамо леп број српских трговаца, који су некада били чланови наше трговачке омладине, а који на новосадској пијаци веома лепо напредују, то поводом и овог отварања нове српске трговине у Новом Саду, можемо са задовољством констатовати чињеницу, да Новосадска Трговачка Омладина заиста с успехом васпитава нову трговачку генерацију српску. А да ти наши трговци заиста и осећају, да им је Омладина била она школа, која их припремила за живот, то доказује оно живо интересовање за омладински рад и пожртвованост њихова, с којом помажу Омладину у раду јој на унапређењу нашег трговачког подмлатка. Ми и не сумњамо, да ће и г. Јаковљевић и као трговац задржати према Омладини ону љубав, којом се и до сада одликовао међу друговима својим, а нарочито љубав према вечерњој школи омладинској, јер он је као председник својим трудом много допринео, те се ова школа реформисала, чиме је отпочео живљи рад око васпитања Омладине не само у Новом Саду него и у осталим местима нашим.

ОТКУДА СЕ СУНЦУ НАДАМО, ОТУДА НАС ЛЕД БИЈЕ. У Српској Црњи (у Банату) је српска црквена општина решила, да откаже новац уложен у Српску Земљорадничку Задругу, и да га уложи у жомбољску швапско-чивутску штедионицу, а то решење одобрила је и српска конзисторија. Жомбоља је место сасвим туђинско. Српска црквена општина, уз одобрење српске конзисторије, узима новац српске цркве да га преда на чување туђину, који је већ отпре прикупио готово сву земљу Срба из Црње, те да би могао преотети још и оно мало што је остало у српским рукама. Ако српској црквеној општини нија права била Српска Земљорадничка Задруга у месту, и кад је она могла наћи туђе место Жомбољу да смести новац српске цркве, зар она није могла наћи од толико стотина српских задруга, и на 150 српских новчаних завода ни један, којем ће поверити црквени новац? Видећи то што је учинила српска црквена општина у Црњи, уз одобрење српске конзисторије, у болу срца свога којем се Србину неће наметати многа питања, а која се сва врзу око овога: Ко подиже цркве наше? Ко издржава цркве наше? Да ли је наша црква све јача, што је око ње народ њен све слабији, а туђинци све јачи? И каква је то матица, која узима из уста своје деце, па пружа туђину? И већ тако и друго што. Еј, Црњо, Црњо, баш си зацрнила! Како то да српска конзисторија није вратила залуталу овцу на прави пут?

СТАЊЕ УСЕВА У БАЧКОЈ ЖУПАНИЈИ. Привредни надзорник бачке жупаније поднео је на последњој седници жу-

панијског управног одбора извештај о резултату овогодишње жетве у бачкој жупанији. По томе извештају беше у Бачко засађено пшеницом 448.000 јутара, а на једном јутру родило је просечно 0 м. ц.; ражју беше засађено 31.000 јутара, а по јутру родило је просечно 8-50 м. ц.; зобљу је било засађено 216.000 јутара, а родило је просечно 7-50 м. ц.

ЈЕДАН ПРЕДЛОГ О ДОБРОВОЉНИМ ПРИЛОЗИМА. Имао сам прилике чути и видети, да је код појединих друштава велика оскудица у добровољним прилозима а без ових се оне не могу издржавати. Да не би од радње до радње и од куће до куће морали купити прилоге, налазим за краћи и бољи начин овако, као што сам овде доле навео. Сваки кад прода муштерији ствар, нека одмах остави у пикслу једну потуру чега би резултат после једне године изгледао овако:

Занатлија	струке	једин дневно мушт.	свега днев. мушт.	дневно за једну годину круна	једну годину круна
10	кројача	10	100	1	365
10	опанчара	10	100	1	365
10	ципелара	10	100	1	365
10	столара	10	100	1	365
10	папуџија	10	100	1	365
10	ћурчија	10	100	1	365
10	бербера	10	100	1	365
10	ковача	10	100	1	365
10	колара	10	100	1	365
10	пекара	10	100	1	365

за једну годину дана свега К 3650

Тако исто би могли чинити и трговци и други. Једна потура! То је ствар мала, па кад се са мало добре воље прионе, уштеди се од тих малих незнатних потура огромна свота. Надам се, да ће ову „једну потуру“ акцептирати сваки наш трговац и занатлија, те створити лакше прилике нашим многим просветним установама.

Светозар Ковачевић.

СА НОВЧАНЕ ПИЈАЦЕ. Рат на Балкану је већ завршен, склопљен је већ и потписан и мир у Букурешту, а балканске ће га владе свакако наскоро већ и ратификовати, али спекулација никако не може да се опрости тешких политичких брига. У европским трговачким средиштима прилично песимистички цосматрају продирање Турака на десну обалу Марице, јер се због овог корака турске владе боје нових политичких заплета, који би могли веома неповољно утцати на европску трговину. Зато се и папири од вредности готово на свима берзама од закључка мира у Букурешту до данас тек једва нешто мало дигли. Новчана пијаца не побољшава се дакле у оној мери, како се то очекивало.

ЗНАЧАЈАН КОНГРЕС У БУДИМПЕШТИ. Од 31. августа до 5. септембра одржаће се у Будимпешти X. међународни конгрес за трговачку наставу, на коме ће се претресати најважнија питања о васпитавању трговачког подмлатка. Досад се пријавило већ 140 учесника на овом конгресу, а од ових је 100 учесника из разних цивилизованих држава.

ЗАКОН ПРОТИВ БОЈКОТА. Досада ни једна држава није имала нарочит закон, који би радништву забранио бојкотовање послодаваца, те је бојкот у борби између радника и послодаваца било потпуно дозвољено средство. Међутим ове јесени створиће се први закон против бојкота, а створиће га у Саксонској, где је један посланик већ поднео свој законски пројект о забрани бојкота, а изгледа, да ће већина парламента тај пројект и усвојити те да ће постати законом. Пријатељи овог законског пројекта намеравају поднети га и немачком царевинском већу, да га прими, како би постао законом и за сву Немачку. Немачки раднички кругови међутим већ сада изјављују, да овај закон неће имати велике практичне вредности, јер радништво ће га моћи веома лако изиграти.

ОСИГУРАЊЕ РАДНИКА У АУСТРИЈИ И НЕМАЧКОЈ. Између заступника аустријских и немачких послодаваца дошло је до споразума, да радници, који иду из једне државе у другу уживају надаље исте погодности гледе осигурања.